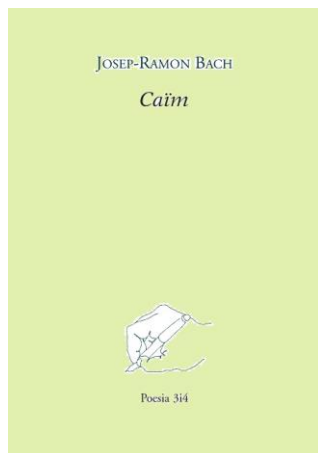

VERSOS PER A UN MÓN DESNONAT

Josep-Ramon Bach

Caïm

Poesia 3i4, 2015, 83 pp.

per Anna Rossell

Tal com ens informa l'autor a les *Notes i Endreces* que clouen el llibre, aquest poemari va néixer “després d'un encontre fortuït amb l'obra inadaptada i les deformacions violentes de la realitat humana del pintor Francis Bacon”. I és sota la influència de l'obra del genial pintor irlandès i d'altres com Picasso i Lucian Freud que Josep-Ramon Bach confegeix *Caïm*. Com l'obra de Bacon, els poemes de Bach (Sabadell, 1946) reflecteixen la seva inadaptació al món en què viu immers. El poemari és el reflex d'aquesta inadaptació, el crit rebel, esfereïdor i de denúncia de qui, com el d'Eduard Munch, no pot ni vol callar davant del dolor infruït a l'humà per l'humà. El títol és significatiu; *Caïm* -metàfora de la primera traïció de la història de la humanitat- és alhora una delació i un retrat. L'autor posa davant del món i davant de cadascun de nosaltres un mirall i, com ens diu a l'*Epístola al món contemporani*, que introdueix la lectura, això és el que hi veiem: “Heus aquí el vostre cadàver, un home senzill que la destrucció ha fet fort. Un indigne habitant del vostre permanent fracàs. Un fòssil sagnant, que us maleeix els ossos!”. Els títols n'anuncien sense embuts el contingut: *Captaire, Desastre, Dolor, Agonia, Traïdoria, La mort, Erm, Tirania...*

El mirall no ens retorna la imatge externa del que s'hi reflecteix segons les lleis de la física, sinó que en fa la radiografia, ens en presenta l'ànima. Així el que veiem és un esperpent, la deformació grotesca d'un món habitat per éssers capaços de la maldat més subtil: *Impactes de plom/que dibuixen punts de dolor,/crivellen la vida/i rompen cossos anònims/amb acarnissament/i tortura (Mur)*, l'embogiment del captivament humà conduït per l'odi del fonamentalisme ideològic: *L'estrall d'una mort/vestida de pregària/va envair les parades/del vell mercat/i la fruita madura (La mort)*, la dissort que causa la cobdícia que es rabeja en els més indefensos: *Usurers/de llengua fina/i braços de llaç escorredor/que asfixieu el món/en nom dels negocis,/que el poble us condemni/a la pena de viure lligats/dins un sac de monedes (Jurament)*, la continuïtat de la violència al llarg de la història: *El terratrèmol/que devastà hisendes/i esberlà el subsòl/va destapar tombes/i signes inequívocs/de la mort antiga.//[...] i el lament que l'aprenentatge d'aquest descobriment no sigui l'esfereïment, sinó el fred i infruïtós*

enregistrament d'una dada; la veu poètica sentència amb ironia: *A cor obert,/els esforçats arqueòlegs/van dictar sentència./Una justícia erudita/que va prendre sentit/en els llibres d'Història (Convulsió).*

La conclusió de la veu poètica fluctua entre el nihilisme i l'esperança; els darrers poemes semblen voler fer balanç, i la balança es decanta cap al pessimisme quan el subjecte poètic sucumbeix a la desesperació en el poema significativament titulat *Comiat: N'estic fins al coll/d'escriure versos/d'un món desnonat/on viuen màrtirs/en permanent suplici./[...]i de construir poemes/on tot sembla possible*, i seguidament confirma aquest abatiment: *Presagio un hivern/de neus perpètues/i una solitud terrible/entre cossos de gel/[...]Sé que més enllà/no hi haurà el consol/de les velles paraules/ni l'escalfor silenciosa/de les vostres mirades./Més enllà, amics meus/, no hi haurà res (Camí d'enlloc)*; per bé que, poc després, un altre poema retorni a la paraula el poder de mantenir, si més no, un bri de fe: *Els versos,/com murs de pedra picada,/edificaran els polsos/de la raó i del sentiment/i, en veu alta, diran/el nom de la vida (El poema)*, encara que el somris d'un infant es concebi com un prodigi excepcional: *Un infant rodó/d'ulls de lluna fosca/i galtes de menjar pa/reneix de l'abisme/amb camisa de pols/i el propòsit de somriure (Miracle)* i malgrat que el darrer poema, abans de la *Cloenda*, ens permeti besllumar una certa confiança en forma d'un *Propòsit: [...] avui,/tinc/un altre llibre per escriure/i un amor per conquerir:/I l'esperança/d'una nova mirada.*

Bach, prolífic poeta i dramaturg, opta aquí per un registre tosc, descarnat i directe, amb tendència al laconisme. Seguint l'impuls inicial de l'observació d'un quadre –que el poeta subratlla donant subtítols a cada poema que imiten tècniques pictòriques-, la veu poètica és preferentment descriptiva, es limita a il·lustrar i sentenciar –rars vegades invoca algú altre-. D'acord amb la temàtica que tracta, segueix la coneguda màxima de Gabriel Celaya: *Maldigo la poesía concebida como un lujo/cultural por los neutrales/que, lavándose las manos, se desentienden y evaden./ Maldigo la poesía de quien no toma partido hasta mancharse.//[...]//No es una poesía gota a gota pensada./No es un bello producto. No es un fruto perfecto./Es algo como el aire que todos respiramos/y es el canto que espacia cuanto dentro llevamos (La poesía es un arma cargada de futuro)*. Una declaració de principis, que li escau com un quant al poemari de Bach. Però això no justifica alguns epítets i figures poètiques amb freqüència massa previsible i gastats.

Caïm, am pròleg de Manuel Costa Fernández, ha guanyat el premi Crítica Serra d'Or de Poesia 2016.

© Anna Rossell